

SORU 3 : Türk Tabipleri Birliği alanında uzman bir kuruluştur. Aynı zamanda hekimlerin sahip oldukları özel yasa ile kurulmuş tek kuruluştur. Böylece bir kuruluşun etkinleşmesi için ve örgütlenmesi için "lobicilik" gibi yöntemlere başvurmasını hem gereksiz bulurum hem de yadırgarım.

Türk Tabipleri Birliği medyanın ısrarla başvuracağı, kamu ve özel kuruluşların yol göstericiliğini ve danışmanlığını yapabilecek bilgi birikimine sahip bir kuruluştur. Hekimler açısından ise hakların alınmasında, mesleki çıkarların iyileştirilmesinde örgütlenmenin önemi gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı Türk Tabipleri Birliği alanında etkin ve istemlerinde saygınlık uyandıran bir ağırlığa sahip olmalıdır ve bu yolda ilerlemektedir.

SORU 4 : Hava koşulları da dahil olmak üzere 5 Aralık yürüyüşü her türlü olumsuz koşullara rağmen, gerçekleştirilmesi başarılı olmuş bir harekettir. Bu harekette 1988-90 Beyaz Eylemlerinde ön plana çıkan ekonomik ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi hedeflerinin yerini bu harekette "daha iyi bir hekimlik ortamı, sağlıkta fırsat eşitliği" gibi sosyal ve toplumsal hedefler almıştır. Bu örgütümüz açısından önemli ve sevindirici bir gelişmedir..

5 Aralık hareketinin bence iki önemli değerlendirilmesi gereken yönü vardır. Birincisi katılımı düşünülen kitlelilik gerçekleşmemiştir. İkincisi ise hareketin ülke gündeminde yeterli etki yaptığını göstermemiz...

Beklenen bazı illerin katılımının eksikliği yanında özellikle Ankara'nın katılım eksikliği örgüt içinde giderilmesi gereken sorunların varlığını ortaya çıkarmıştır. Bu harekette böyle bir ortamla karşılaşmamalıydık. Harekete katılımı önemli bir özellikte katılımın daha çok genç hekim nitelikli olmasıdır. Orta yaş grubu hekimler harekete çekilememiştir...

Bu olumsuzlukları karar mekanizmalarında üyelerin katılımının sağlanması, kararların tabana yayılarak olgunlaşan tartışmalar sonrası alınmasıyla aşılabileceğini düşünüyorum.

Dr. Şükrü GÜNER

"TOPLUM VE HEKİM" DERGİSİNE YANIT

1. Tıp Fakültesi'ni bitirdiğim 1984 yılından beri Tabip Odası'na üyeyim. 1987 yılından bu yana da özellikle yayın faaliyetleri içinde aktif görevler aldım. Son olarak 9 aydır İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışıyorum.

Tıp Fakültesi öğrencisi olduğum yıllarda da odayla temasım olduysa da gözlemlerim ve deneyimlerim daha çok bu son yıllarla sınırlıdır. Sadece yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiğimiz izlenimlerle, özellikle 1980 öncesi için bir değerlendirme yapmak istemiyorum.

Yine bu yazıya girerken, "Hekim hareketi" kavramının artık "Hekim örgütü" veya "TTB" ile değiştirilmesini önermek istiyorum. "Hekim hareketi"nin bu son iki kavramla bir farkı olmadığı gibi hekim çoğunluğu açısından net bir anlama sahip olmadığını, bir "iç terminoloji" veya "jargon" olarak terkedilmesi gerektiğini düşünüyorum. "Hekim hareketi" eylemci/eylemli bir TTB anlamına mı geliyor? Veya eylemlilik olmadığına "Hareket" ortadan kalkmış mı oluyor?

2. 1988-89 yıllarında yaşadığımız "Beyaz eylemler", ekonomik açıdan sürekli reel gelir kaybına uğrayan, iktidar tarafından horlanan ve suçlanan, ciddi bir gelecek endişesi taşımaya başlayan hekimlerin, sabırlarının taşıdığı sırada meydana gelen örgütlü tepkileriydi.

İktidardan tamamen umudunu kesmiş, özellikle büyük şehirlerde yaşayan genç kuşak uzman ve ya asistan hekimlerin omurgasını oluşturduğu bu eylemler, ANAP iktidarının toplumsal desteğini yitirdiğinin anlaşıldığı yerel seçimler ve kitlesel işçi eylemleri sonrasında oluşan otorite boşluğunu iyi değerlendirdi. Diğer ücretliler için de bir mücadele örneği oluşturdu.

1989 Temmuz'unda hekim ücretlerinin ortalama 300 dolardan 500 dolar düzeyinde yükselmesi, fazla çalışmanın ücretlendirilmesinin kabulü ile önemli sonuçlar da elde etti. Ancak baştan belirlenmiş bir mücadele stratejisinin eksikliği, eylem ve mücadele tarzı açısından eşgüdümlü hareket eden bir TTB yapısına sahip olmayıp Ankara ile sınırlı kalması, muhalefet partilerinin ANAP iktidarının kendini toparlamasına fırsat vermesiyle açılan soruşturmalar ve mahkemelerle kendini gösteren devlet otoritesindeki bir sertleşme sonucunda eylemlerin önce durulduğu, sonra da geri çekildiği görüldü.

Ancak bu somut ekonomik kazanımlar yanı sıra beyaz eylemlerin moral kazançlarının etkisini bugüne kadar sürdürdüğü yakın zamanda görüldü. Hekimlerin, aralarındaki bütün farklılıklara ve örgüt/örgütlenme fikrindeki 12 Eylül rejiminin ağır tahribatına rağmen "birlikte birşeyler yapabildiklerini" görmeleri, TTB'nin aktif eylemler yapma yeteneğini kazanması, halkın ve basının desteğini kazanmanın topluma yönelik açık propaganda gerektirdiğinin farkedilmesi önemli sonuçlar olarak zihinlerde ve gönüllerde yer etti.

3. TTB, hekimlerin sorunlarına sahip çıkan, onları toplum ve iktidar karşısında **temsil eden** bir örgüt niteliğindedir. Sorunların çözümünde öteden beri sürdürdüğü çizginin temeli daha çok "ricacılık" olarak nitelenebilir.

Hekimlerin ve TTB'nin istekleri iktidarın politikalarıyla ve toplumun beklentileriyle uyumlu olduğu veya ters düşmediği sürece bu ricaların yerine getirilmesi için değişik yöntemler izlenebilir. Amaç; iktidarı, bu değişikliğin yapılmasının gereğine ikna etmektir.

"**Lobicilik**" bu yollardan biridir. Örgütün ilkelereinden taviz verilmediği sürece denenebilir, yararları da olur. Bir başka yol çeşitli araçlar kullanarak **ikna propagandasıdır. Basın çalışması** özellikle ülkemizde sonuç elde etmek için önemli bir diğer yoldur. Örgütün ikna gücünü artırır. Son olarak belirtilebilecek bir başka alan da **hukuki girişimlerdir**.

Ancak TTB ve hekimlerin talepleri iktidarın politikalarına ters düşüyorsa, iktidarın temel politikalarında tercihlerini değiştirmeyi zorunlu kılıyorsa, "iktidar sahiplerini rahatsız edecek eylemlere girişmedikçe sonuç almak olanaksızdır" (Prof. Dr. Nusret Fişek, 4 Eylül 1988 TTB Temsilciler Meclisi konuşmasından)

1988-89 "Beyaz eylemleri"nin temelini ifade eden bu sözler aynı zamanda sendikal bir mücadele tarzının da ilk önemli ipuçları olmuştur.

Bu nedenle, hangi taleplerin iktidarı ikna ederek, hangilerinin zorlayarak elde edilebileceğine karar vermek seçilecek yöntemden daha önemlidir. Eylem yeteneği fazla olan bir örgütün zaten iktidarca kabulü mümkün, ama savsaklanan konularda da ikna gücünün fazla olacağı açıktır.

Türkiye gibi devletin özellikle ücretlilere ayırdığı rezervin az olduğu, siyasal otoritenin küçük merkezlerde toplanıp keyfi olarak kullanıldığı bir toplumda hekimlerin büyük kısmının taleplerinin uzun bir dönem için iktidarlar tarafından benimsenmesinin kolay olmadığı/olmayacağı görülmektedir. Mevcut iktidarlar için halk sağlığı ve hekimlerin hakkı sadece politik hedeflere varmada ve iktidarı korumada bir araç olarak anlam taşımaktadır. İktidarın iyiniyetine ve zorlamadan ikna edilebileceğine bel bağlayan bir politika hayal kırıklığına mahkumdur.

Geliştirilmesi gereken ve gerçekçi olan, özellikle hekimliğin ve sağlık sektörünün kritik sorunlarının gerektiğinde pazarlık masasına ağırlık olarak oturan, bu amaçla üyelerini harekete geçirerek iktidarları rahatsız edecek eylemlere girişen örgütlü bir güçle çözülebileceği veya yeni sorunların doğmasının önlenilebileceği stratejisidir.

Bu bir öncelik sorunu olarak ele alınacaksa, böyle bir örgüte dönüşmek öncelikli ve ana hedef olmalıdır. Bu örgütün lobicilik, basın, hukuk, propaganda alanlarındaki çalışmaları bu ana hedef etrafında örülebilir.

Bu konuda iki hatalı tez olduğunu düşünüyorum: Birincisi, Türkiye'de iyi bir basın çalışması, iyi bir hukuki mücadele, iyi bir lobicilik veya propaganda faaliyeti ile sorunların çözülebileceği inancıdır. Bu tez, örgütü, üyeleri adına temsilen hareket eden, zaman zaman propagandif gövde gösterilerine katılmakla birlikte üyelere önemli roller yüklemeyen, büro, kol, komisyonlar aracılığıyla ve uzmanlaşmış "profesyonel" anlayışla hareket eden merkezde güçlü, bürokratik bir örgüt yapısını beraberinde getirmektedir. Bu tezin son dönemde taraftar topladığını izliyorum.

Ancak hele son yıllarda iktidara gelen tüm siyasi partilerin hemfikir oldukları sağlık, personel ve ücret politikalarının değiştirilmesi konusunda bu yollarla sonuç almanın hayal olduğunu düşünüyorum.

İkinci hatalı tez, sonuç almak için sürekli eylem yapmanın gerektiği, bunun dışındaki yolların önemli olmadığıdır. Bu tezin savunucuları ilki kadar çok olmamakla birlikte, pratikte herbiri sürekli, ayrıntılı ve ciddi çalışma isteyen, basın, hukuk, propaganda ve lobicilik alanlarının ihmeline yol açmaktadır.

Bu çalışmalarla da elde edilebilecek sonuçlar vardır. Bu kazanımlar örgütün gücünü, üyelerin güvenini ve dolayısıyla eylem yeteneğini artıracak şekilde değerlendirilebilir. Bunu gerçekleştirmek için, örgütün çabasıyla sağlanan kazanımların propagandası yapılırken temel politika değişikliklerinin üyelerin daha etkin katılımını gerektirdiğinin vurgulanması gereklidir.

4. "5 Aralık 1992 Yürüyüşü" hakkında yaptığım bir değerlendirme 2000'e Doğru derginin 13 Aralık günü çıkan sayısında yayınlandı. Bu geniş değerlendirmeyi ilişikte göndermekle birlikte Toplum ve Hekim için özetlemek istiyorum:

a) Doktorların beyaz eylem geleneğinin sürdürdüğünü göstermiştir.

b) Hekim kamuoyunun aktif kesimlerini kısa zamanda bir araya getiren önemli bir örgütsel başarı olmuştur.

c) Üç büyük il dışındaki çok sayıda Tabip Odasının da katılımıyla yaygın bir örgütsel faaliyete dayanmaktadır. TTB'nin tabanı genişlemiştir.

d) TTB'nin organizasyon ve propaganda yeteneklerinin geliştiği görülmüştür.

e) TTB içinde, özellikle Ankara'da mevcut bazı iç sorunların hala sürdüğü ve örgütün mücadele heyecanını kırdığı görülmüştür.

Bundan sonrası, ülkemizdeki siyasi atmosferin gelişimine, TTB'nin irade güç ve yeteneği ile TTB-üye ilişkisinin seyrine, TTB'nin politikalarının toplumsal eşitsizlikler ve bu toplumsal eşitsizlikler temelinde gelişen sağlıktaki eşitsizliklerden etkilenen sınıf ve kesimlerin örgütlü çabalarıyla birleştirilmesine bağlıdır.

Ücretlilerin ve özellikle sendikalı işçilerin toplu sözleşme dönemi ile birlikte memurların sendikal mücadelelerinin 1993 baharına kadar süren dönemde gelişeceği öngörülmelidir. Bu güçlerle sağlık alanındaki haklarına sahip çıkmaları ve ücretlilerin pastadan aldıkları payın artırılması konularında güçbirliği yapmak mümkündür.

Bu arada ihmal edilmemesi gereken önemli nokta, TTB politikalarının hekimlere anlatılması ve TTB-üye ilişkilerinin güçlendirilmesidir. Üyelerin TTB'nin tezleri konusunda yeterli fikir sahibi olmaları veya bu tezleri tamamen benimsemedikleri görüşündeyim. Özellikle basın ve iktidarların sürekli propaganda bombardımanı karşısında hekimleri hedef alan, sürekli, anlaşılır ve etkili bir karşı propaganda çalışması olmadan bu ideolojik hegemonyayı kırmak mümkün değildir. Beyaz eylemler de ancak bu zeminde gelişip güçlenebilir. Birkaç broşür yayınlamakla, birkaç yürüyüşle hekimleri-toplumu etkilemenin mümkün olmadığını düşünüyorum.

Pratisyen hekimleri, büyük şehirlerde yaşayan genç uzmanlar ve asistanları öncelikle seferber etmeyi hedefleyen bir politanın başarı şansı olduğuna inanıyorum.

5 Aralık 1992, bu yolun sadece bir adımıdır.
1 Ocak 1993

Kürşat Yıldız

Türk Tabipleri Birliği Yayın Organı Toplum ve Hekim, "Türkiye'de Hekim Hareketi ve Meslek Örgütü'nün Bu hareketteki Yeri "İçerikli yararlı ama gecikmiş bir tartışma başlattı.

Tartışma yararlıdır. Meslek Örgütü ile ilişkili az sayıda hekimin geleneksel değerlendirmelerini zenginleştirecek belki de bu değerlendirmelerin gerçekleşmesini sağlayacak yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına olanak sağlayacaktır. Hekim çoğunluğu tartışmaya çekilebildiği ölçüde ve tartışma daha başlamadan geleneksel uzmaşmalarla sonlandırılmazsa, yararlılık artacaktır.

Tartışma gecikmiştir. Son yıllarda egemen sınıfın düşüncesi ve değerleri hekim çoğunluğunun düşüncesine ve değerlerine egemen olmuştur. Bu düşünce ve değerlerin yönlendirdiği tutum ve davranışların, eğilimlerin, etkinliklerin ve eylemlerin ortak niteliği kendiliğindencilikleridir. Meslek Örgütü de bu sürece kendiliğindenci anlayışıyla popülist politikalar üretirek katılmış, gideni ve gelmekte olanı tanımlayıp, hekim çoğunluğuna aktarmaktan sakınarak, bu sürecin hızlanmasını bir anlamda desteklemiştir. Yaşadığımız günlerde, hekim çoğunluğu, çıkarlarının egemen sınıf çıkarlarından farklılaştığını yaşayarak öğrenmekte, bireysel kurtuluş olanaklarının sınırlandığını duyumsamakta, birlikte kurtuluş yollarını aramaktadır. Örgütü ise örgütsel doğasının da desteğiyle "seçkin" hekimlerin örgütüne dönüşüp, dönüşmemenin sancısını yaşarken, işkolu ölçüğünde sınıf örgütü tartışmalarına katılmayarak yaşadığı ikilemi kurumsallaştırmaktadır. Toplumsal ve ekonomik gelişme sürecinin zorunlu sonucu olarak, hekimler arası ayrışma, meslek örgütüne kendini dayatmıştır. "Hekim Hareketi ve Meslek Örgütü" tartışması ise, ancak bu dayatmadan sonra, bıçak kemiğe dayandığında gündeme getirildiği için gecikmiştir.

Tartışmaya temel oluşturan yönlendirici soruların olası yanıtlarını düşünürken, tartışma ile ilgili yazılanları okudum, konuşulanları anımsadım.

Yazılanlarda geçmiş unutulmuştu. Egemen üretim biçimi, egemen güç, egemen üretim ilişkileri, egemen düşünce, hekimin sınıfsal yeralımı, gelişimi yok sayılmıştı. Ama eyleme tapınma vardı. Kime karşı kimden yana, ne için yapıldığı bilinmeyen eyleme tapınma. Eylem "umuttu", "umardı." Geleceğe hep "umutlu" bakılıyordu. Nereden ve nasıl geleceği bilinmeyen bir büyük mutluluktan gelecek. Umutlu bir bekleyişti, belirsizlikti. Marksizmi yeniden yorumlayan politik eğilimlerin utangaç birlikteliklerini, sıradanlıklarını, tekdüzeliklerini okudum yazılanlarda. Kolaycılığı okudum. Aralara sıkıştırılmış, amalarla sınırlanan bu seferlik ertelenen eleştirileri, bir sonraki eyleme saklanan, ama hiç gerçekleşmeyecek önerileri okudum.

Konuşmak kolaydır. Küçük kentsoylu aydınının en büyük ustalığıdır. Söz uçar, gider, unutulur. "Dün, dündür. Bugün, bugündür." Söylenenin hesabı sorul-